

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguyễn th& M& Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Trác 1975, tác giả äng viät nhiäu truyän ngän trên báo nguyät san Tuổi Hoa

ä và các truyän dài xuät bän bäi Tä Sách Tuổi Hoa (hän có trên trang mäng Tä Sách Tuổi Hoa (<http://tuoihoähatnang.com>))

Sau 30/4/1975, Cam Li không viät näa, chä chuyênä làm công viäc nghiên cäu khoa häc. Đänh cä äi San Jose ä 2003, sáu năm sau côä góp nhiäuä bài viät giá trä. Sau đây là bài viät mäi nhät cäa cô.

Thäy Văn bäc vào läp. Nhä mät thông lä, cä läp đäng đäy. Thäy đäng thäng, yên läng mät giäy, mäc nhiên là mät hành đäng chào läi. Thäy trò läp này vän là nhä thä.

Thäy ra hiäu cho cä läp ngäi xuäng, räi bäc đän bên bàn cäa Thäy, đät chiäc cäp da lên đó, và nhìn mät lät khäp läp. Đäi mät Thäy đäng läi ä bàn cuäi. Bän đäa con trai chät đä, không dám ngä Thäy.

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguyễn n th M Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Thầy báo cô lập môn vẽ ra chép bài. Mọi người nhìn nhau ngạc nhiên. Thầy nghĩ thì Thầy gọi học trò lên trình bày trình bày rồi mời cho chép bài mời sau. Ngạc nhiên, nhng không ai dám hỏi Thầy một câu. Thầy đc, giảng chm rãi, rõ ràng. Thầy khác với cô Loan dạy Văn đi m là cô Loan thng nh mt trò viết chép đp lên bảng viết bài cho cô lập chép theo. Còn Thầy, với giảng cng r n, sang sng, Thầy nh ng người thầy báo cũu học đc chính t. Đó, cái n n p c a lập này là v y.

Lập Chín A. Cái lập học "anh cũ" trong m t ngôi trường t th c nh ch d y báo trung học đ nh t cũ p. Còn có m t lập Chín n a, lập Chín B, bu i chi u. Nhng hình nh trong cũ trường ch cũ lập Chín A này là sinh đng học cũ, theo nh n xét cũ a các thầy cô. Sinh đng là b i vì học h t các học sinh đ u học khá, hng hái tham gia các sinh hoạt do trường đ ra: làm bích báo, làm văn nghệ, đi công tác xã h i... Sinh đng là b i có vài trò r t gi i đ c cũ đi đ thi toán, thi v , thi văn chng toàn th đ Sàì Gòn. A! còn n a, m c dù môn Anh văn cũ a có trò nào đ c vinh đ đi thi nhng học trò lập Chín A cũng đ lập nên m t "English speaking club" đ tra u gi i tiếng Anh và đ c Thầy học đ n là giáo s Anh văn đ u đ t. Có m t môn học, vâng, có m t môn, cũ a bao gi nghe nói đ n đi đ thi hay thành lập câu cũ b gi cũ. Đó là môn Công dân giáo đ c. Đ i v i học sinh, không riêng gì học sinh lập này đâu, học môn Công dân là m t đ u hi n nhiên, b i vì chng trình đã là nh v y t thu nào r i. Và đi học là ph i học đ u t t cũ các môn, là b n ph n cũ a học sinh.

Th nhng tu n r i đã có m t đ u b t trường đ i v i Thầy: đó là s vng m t cũ a b n nam sinh ng i cũ bàn cũ i lập. Học là nhng học sinh học r t khá nhng đã tình nguyện xin ng i cũ bàn cũ i đ các thầy cô đ ph i cũ c kh . Nhng gi Công dân tu n r i, học đã "cúp cua". "Cúp cua"! Ngh không có lý do m đau hay b n vi c quan trường đ c cũ c cũ i nhà xin phép... thì gi i là "cúp cua". Thầy đnh tu n này s h i t i h ngay khi vào lập, nhng r i hôm nay Thầy không làm. C lập nh cũng ch đ i chuy n đó x y ra. Vài n sinh len lén nói chuy n th t nh trong khi chép bài, Thầy nghe đ c nhng lập đi.

Và r i bài cũng đã đ c chép xong. Thầy gi s đ m ra. Học trò ch đ i Thầy s gi m t ai đó lên trình bày. Nhng cũng không. Ôi! N u có đ u gì khó cũ u nh t đ i thì cũ c là đây r i! Cái im lập ng th t đáng n !

B n anh con trai ng i cũ bàn cũ i lập, d y nam sinh, đ a m t nhìn nhau. Và r i m t trò đng d y. Trò Báo. Gng m t sáng s a, đáng ng i nhanh nh n, Báo là nam sinh học gi i nh t lập. Báo ti n đ n bàn Thầy, đi ngang bao nhiêu d y bàn trường cũ c cũ c nhng dò xét cũ a các b n. Báo nói v i Thầy:

- Th a Thầy, em xin đ c trình bày !

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguy&n th& M& Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Thầy hỏi nghiêng đầu, nhìn B&o, hỏi:

- Em muốn trả bài? Bài nào?
- Thưa Thầy, bài Công dân k& trả c&!
- K& trả c&?
- D&, bài "Quốc k& và Quốc ca" &!
- Em có bài đó sao?

B&o gật đầu, giảng hỏi đáp ứng:

- D&, em đã mượn vở của bạn để chép &!

Nét mặt của Thầy có hỏi t& hỏi lên mặt chút, nhưng Thầy vẫn nghiêm giảng:

- Còn các em kia?

Ba nam sinh còn hỏi của bàn cuối đứng đứng dậy, nói:

- Thưa Thầy, chúng em cũng đã có chép bài rồi &!

Có vài tiếng xì xào trong số nam sinh. Thầy gi& tay lên:

- Các em giữ im lặng. Thầy không có ý để nhắc các em trả bài hôm nay.

Nh& không hỏi mà cùng có chung phần &ng, ba anh con trai tiến lên phía Thầy. B&o nói thay cho cả bạn:

- Thưa Thầy, chúng em xin hỏi Thầy, tu&n trả c& vì... ham coi "xi-nê" nên chúng em đã.. "cúp cua" gi& của Thầy. Chúng em đã biết lỗi. Xin Thầy ...

Thầy nói th& t nh&:

- Không phải gi& của Thầy đâu! Gi& của các em đó ch&! Học là học cho các em mà! Thầy chỉ là người dạy thôi.

Nh& t, hỏi tu& hỏi nh& t, nói kh&:

- Thưa Thầy, chúng em hiểu.

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguy&n th& M& Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

- Các em v& ch& đi! Thầy không có ý đ&nh kh& o bài các em. Hôm nay Thầy có m&t vi&c quan tr&ng đ& nói v&i c& l&p.

C& l&p th& ph&o trong khi b&n nam sinh v& ch&, nh&ng r&i m&t s& ch& đ&i khác l&i đ&n.

Thầy đ&ng trên b&c gi&ng, nói nh& đ&ng gi&ng bài:

- Hôm nay là bu&i đ&y cu&i c&a Thầy. Thầy mu&n nói ng&n g&n r&ng Thầy s& t&m xa mái tr&ng đ&nh p&ng&. Ch&c ch&n các em s& có m&t th&y hay m&t cô giáo m&i ph& trách môn này. Nói chung, s& không có gì khó khăn cho các em c& đâu! Đi&u mà Thầy mu&n nh&n nh& các em hôm nay...

Đám h&c trò nh& nín th&. Thầy đ&ng l&i m&t tích t&c vì nghe có ti&ng than nho nh& t& d&y n& sinh. Thầy nói ti&p:

- ... đó là h&y c& g&ng h&c hành. Đi&u này nói ra có v& h&i th&a, nh&t là đ&i v&i l&p này là m&t l&p khá ngoan, mà Thầy r&t &ng ý. Thầy đã đ&y & nhi&u tr&ng công l&p cũng nh& t& th&c. Tính ý c&a h&c trò, Thầy đ&u hi&u h&t. H&c trò tr&ng công phát tri&n đ&u nhau, không chênh l&ch nhi&u. Trái l&i, h&c trò tr&ng t& đ& đ&ng h&n, do không có tuy&n ch&n qua nh&ng k& thi. Nh&ng thú th&t, Thầy quan tâm nhi&u đ&n h&c trò tr&ng t&. T&i sao v&y? Vì đó là b&c tranh s&ng th&t nh&t c&a xã h&i. Có nh&ng h&c sinh th&t gi&i, th&t ngoan, nh&ng cũng có nh&ng trò th&t kém, có nh&ng trò n&i lo&n. Đúng không? R&t ti&c là Thầy ph&i r&i b& cái khung đ&i này đ& b& c vào m&t xã h&i khác, s& r&t khác: đó là quân ngũ. Thầy ch& mong r&ng, v&i nh&ng bài gi&ng v& Công dân giáo đ&c mà Thầy đã g&i đ&n các em trong g&n m&t niên h&c qua, các em s& không xem đó là nh&ng bài h&c b&t bu&c, nh&ng bài ch& nh& đ& tr& bài r&i sau đó quên đi, nh&ng câu chuy&n qua loa không ăn nh&p chút nào v&i cu&c s&ng. Mà các em hãy đem chúng vào đ&i nh& m&t hành trang quý báu. Thôi! Ý c&a Thầy ch& có th&. Mai sau, mong r&ng, có duyên, Thầy s& g&p l&i các em.

L&n đ&u tiên h&c sinh nghe Thầy nói nh&ng câu có v& văn hoa khác v&i cách nói bình đ& c&a Thầy th&ng ngày. S& im l&ng nh& đã đ&n h&t s&c c&a nó, khi Thầy ng&ng câu nói. Bình th&ng, n&u ng&ng i ta ch&u khó đ& ý, s& th&y m&i khi xung quanh mình quá im l&ng, có m&t th& "âm thanh" nghe mu&n v& tai, đó là ti&ng rít "o... o" r&t khó ch&u. Th& nh&ng, l&n này, th&y và trò đã nghe đ& c ti&ng c&a m&t con ve bên ngoài c&a l&p. Th&t s& là ti&ng ve! Ti&ng ve đ&u mùa h&! Con ve đ&u trên m&t cái cây to trong sân tr&ng r&p bóng mát hay chẳng? Con ve c&t ti&ng hát, m&t lúc sau đã có ti&ng c&a c& m&t b&y ve. Không h&n mà c& th&y và trò đ&u nghe dâng lên m&t ni&m c&m đ&ng.

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguyễn n th M Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

*

Như thế đó, buổi dạy cuối cùng của Thầy Văn, thầy dạy môn Công dân giáo dục của lớp Chín A! Thầy rời mái trường vào đầu mùa hè. Với thầy Văn, học với một cô giáo mới, lớp rời cũng quen dần. Đám học trò, sau mùa hè đó, cùng lên lớp Mười, lên thêm điểm một chút, vì đã vào trung học để học tiếp. Bên đó có con trai, Bên, Đăng, Nhật, Vũ, vẫn chơi với nhau khi học hết trường. Nhưng không bao giờ họ dám lên lớp một vài, mà đi với họ là một lớp học. Đó là "cúp cua". Nhật, lên học tốt vì gia đình nghèo phải học một năm, luôn tự nhủ mình vì đã "xúi dúi" mẹ dạy dỗ như vậy. Còn bên bạn khác nhau nhưng lúc khác thì chắc chắn đã bỏ khi trách và ăn một cái "trường vắng" rồi!

Thầy rời mái trường vào đầu mùa hè. Trong tâm luôn có tiếng ve làm Thầy nghe luyến tiếc. Nhưng lên và phép Thầy trường đi ngang ngôi trường cũ thì thầy đã rất yêu mến này, đứng lâu một lúc lâu, nhưng không vào. Thầy đã đi qua một khung trời rất khác. Bên đó là đất đai. Đây là xanh tươi. Thầy không muốn làm xao động không gian bình yên này.

Mùa hè đi qua. Học trò của lớp Chín A năm nào nay đã dồn tu vào đời học. Lên đời học, không còn có môn Công dân giáo dục nữa. "Môn phụ" đã biến mất!

Thầy không có dịp với trường cũ, vì chỉ còn lại đã đến học khi học hết. Một ngày nọ lên trên đường hoang, Thầy gặp Bên, Đăng, Nhật, Vũ, họ học trò trường cũ khi học hết giờ ngày nào. Bên tình nguyện vào lính, đã đi đánh trận nhiều và mới được chuyển vào đầu học của Thầy. Bây giờ thầy trò cùng chia sẻ với nhau tiếng cười vui vẻ, mới nhau tiếng đi thu. Tâm tình cũng dần dần biến đổi. Bên chân thành nói:

- Thầy ơi! Lúc em còn nhỏ, đi học tiểu học, nhìn người thầy như một người cha vì tu đi chệnh lách nhiều. Học học cao học thì học cách tu tác giáo của thầy và trò học học; nhiều thầy mới ra trường, quá trẻ, chúng em có cảm giác như đó là người anh. Nhưng thái độ dễ dàng với các thầy vẫn luôn có. Người thầy đứng trên bục giảng thật khác với người thầy trên chỉn trường. Bây giờ, em mới thật sự học được bài học sống của thầy. Thầy sống như người thầy đã dạy.

Thầy gật mình:

- Em nghĩ như thế?

- Vâng, đúng là như thế, thầy ạ. Bên chúng em, bên đó có chơi thân với nhau, vẫn thường nói với nhau rằng sao chúng em lại làm ra một đời khó tha th. Sao chúng em lại "cúp cua" giáo Công dân? Chúng em tự mình học giờ này?.. Thầy ơi! Thầy có buồn chúng em không? Thầy có tha th chúng em không?

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguyễn n th M Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Thầy còi xòa:

- B đi! Thầy chng gi n chng bu n ai bao gi. Nói cho thầy nghe, m y anh cùng "cúp cua" đó, ra sao rồi?
- Anh Nh t l n nh t, đi lính tr c em m t năm. Sau đó đ n em. Còn Vũ và Đăng đã vào đ i h c.
- T i sao em không vào đ i h c?
- Tha thầy, em mu n đi lính. Sau khi gi i ngũ v em s đi h c ti p ! Tu i tr còn dài...
- Bậy gi thầy trò g p nhau ở đây cũng là m t tr ng h c l n. Thầy trò ta cùng h c môn Công dân giáo d c ph i không?
- D .

Hai thầy trò cùng im l ng, l ng nghe ti ng đ i bác v ng v t xa...

Đêm đó, sau chuy n hành quân, Thầy b th ng nh chân. Thầy ôm B o trong tay. Thầy vu t m t B o. B o đã làm đ c cái vi c tr bài cho thầy. M t bài h c s ng.

*

H t xuân đ n h . Thu tàn, đông đ n. Thầy đã tr i cu c đ i trên chi n tr ng bi t bao năm! B th ng n ng, nh cũng nhi u. Trong ng i c a Thầy đ y nh ng v t s o chi n tích. N m quân y vi n to, nh , hay dã chi n, cũng đã bi t bao l n. C cái kinh nghi m đ c đ c khí qu n đ g n ng th t m, hay đeo l ng l ng m t cái túi đi t ru t ra ngoài, ch ch a lành bên trong, Thầy cũng đã có n t. Gia đình khuyên Thầy gi i ngũ. Thầy không ch u. Thầy già t ngh đ y h c luôn rồi! G p g b n bè, đ ng nghi p, h c trò... đ n, đi, nhìn h thành công, th t b i, s ng, ch t. Nhìn thầy đ i mình cũng đã già đ n đi theo ngày tháng. Thầy cũng thèm tr l i b c gi ng l m ch ! Nh ng c m i m t câu, Thầy nói v i m i ng i: "Ch khi đ t n c thanh bình..."

Và Thầy ph i ng ng c m sủng. Thầy đi vào tr i tù c i t o, nh hàng v n quân nhân khác. c m ng c a Thầy đã s p đ . Thôi thì cùng chia x t v i anh em đ ng đ i n i đau nh c này! Bài h c Công dân giáo d c "Qu c k và Qu c ca" nh c nh i trong lòng. M i bu i sáng tr c gi đi lao đ ng, Thầy và các b n tù ph i t p trung đ chào c . Thầy nh m m t l i ch t đ n n i nghe nh dao đâm đ thầy màu c vàng chan ch a. Thầy b m vào tay mình b t máu đ hát trong óc, hát không b ng l i: "Này công dân i!!!!..."

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguy&n th& M& Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Thầy ra tr&i. Thân th& l&i mang thêm m&t s& th&ng tích vì "lao đ&ng". C&nh s&ng đã thay đ&i...
Thầy tìm đ&n thăm m&t vài đ&ng nghi&p cũ, ng&c nhiên khi th&y h& đ&n tr&ng đ&y h&c trong
nh&ng b& qu&n áo quá đ& d&i. Ngày x&a các th&y cô đ&ng trên b&c gi&ng ăn m&c nghiêm
ch&nh, bây gi& các th&y đi gi&p ho&c "x&ng-đ&n", các cô thì m&c qu&n đen áo c&c. Th&y cô đ&y
h&c xong, ra v&, tr&c xe l&ng l&ng m&y b&ch cá, th&t, rau đ&u m&m mu&i "tiêu chu&n". Th&y l&c
đ&u ngao ngán. Th&y không th& làm gì h&n là ch&n ngh& m&c, m&t ngh& có th& giúp ki&m s&ng
qua ngày và không v&ng b&n tâm trí. Cái ngh& c&a Chúa Giê-su khi còn nh& đ&y mà! Cái ngh&
Th&y đã h&c đ&c c& trong tr&i tù. Cái ngh& trong nh&ng ngh& đ&y cho con ng& i ta tính kiên
nh&n và l&ng thi&n.

H&t th&i "th&t l&ng bu&c b&ng", đ&n lúc "m& c&a", thành th& chen chúc ng& i và xe. Nhi&u khi
Th&y ng&ngác đ&ng n&i ng& t& đ&ng, m&y m& i phút ch&a băng qua đ&c. Không có ai tôn
tr&ng lu&t l& giao thông. Đèn xanh đèn đ& m&i ng& i l& đi nh& không th&y. Có khi Th&y n&o lòng
khi m&t đ&m tang đi qua, không có ai nh&ng đ&ng, hi&m có ng& i ng& m& chào ng& i ch&t.
Nh&ng gì g&i là bài h&c Công dân giáo đ&c đ&u c& r&i? Ng& i ta s&ng v&i "v&n hóa phong bì",
"th& t&c đ&u tiên là ti&n đ&u", "m&nh đ&c y&u thua"...

*

Thầy ra kh&i n&c, nh& hàng trăm ngàn ng& i khác. Thầy vào tr&ng, làm h&c trò. Thầy hân
hoan th&y l&i màu c& vàng m&t th&i r&c r& trong tu&i tr& c&a Th&y. Thầy đ&c t& do hát bài Qu&c
ca "Này công dân &i..." mà không ph&i mím môi. Nh&ng m&t th&i Th&y r&i vào s& tr&m c&m t&t
đ& vì nghĩ đ&n quê h&ng đã khu&t bóng. Thầy mang tâm tr&ng nh& nh&ng th&y đ& c&a m&t th&i
m&t n&c. Thầy đã không còn ch& đ& tr& l&i b&c gi&ng. Thầy nh&n n&i này làm quê h&ng th&
hai. Thầy luôn t& an &i mình: "Quê h&ng không ch& là m&nh đ&t, mà còn có c& tình ng& i".
Và... nh& th&, Thầy đã s&ng đ&c. Thầy ch&n làm vi&c trong ngành truy&n thông và đã đ&n g&n
đ&c v&i tâm tình ng& i Vi&t xa x&.

Vào m&t ngày, Memorial Day, Thầy cùng gia đình đi lên th& đô. "Lên th& đô!" Thầy nói r&t t&
nhiên nh& v&y r&i ngh&n l&i vì nghĩ đ&n th& đô c&a Th&y ngày nào. Thầy đ&ng bên b&c t&ng
trên đó ghi tên nh&ng ng& i lính Hoa K& b& mình trong chi&n tranh Vi&t Nam, trong trí Th&y hi&n
lên tên c&a nh&ng ng& i b&n bè đ&ng đ&i. H& đã không có m&t b&c t&ng đ& ghi tên! Thầy đ&t
m&t bó hoa xu&ng n&i chân t&ng. M&t g&ng m&t r&ng r& ch&t sáng lên nh& đ&c phát ra t&
m&t đá hoa bóng loáng. G&ng m&t c&a B&o. Thầy l&nh ng& i. Thầy mu&n khóc.
- Th&a Th&y!

Thầy Dạy Công Dân

Tác Giả: Cam Li Nguy&n th& M& Thanh
Thứ Ba, 15 Tháng 2 Năm 2011 05:55

Thầy giới thiệu mình quay về học tiếng nói sau tiếng. Thầy nh&n ra ngay. Ôi! Là Vũ, cậu học trò
lần đầu tiên, đã có lần "cúp cua" giới Công dân.

- Th&a Th&y, gặp lần đầu tiên, em mừng quá! Thầy có khỏe không ?
- Thầy khỏe. Thầy cũng ... là trò B&o.
- B&o đã mất rồi, th&a Th&y, Thầy là người ở bên cạnh B&o lúc ...

Thầy cười:

- Ph&i... Gặp lần đầu tiên, Thầy càng nhớ B&o. Thầy nhớ người bạn thân của em ra sao?
- Anh Nh&t ở trong nước. Anh ấy trở thành thành phố bình, hiện nay sống rất khỏe. Đáng
thì đi về gia đình sang Úc, cũng đã có việc làm tốt.
- Còn em, em làm nghề gì?
- Dạ, em theo nghề giáo.

Thầy nói nh& reo:

- A! Vũ sao?

Vũ vui vẻ:

- Dạ, em dạy môn Civics.
- Môn Civics?
- Dạ, môn Công dân giáo dục, th&a Th&y!

Cam Li Nguy&n Th& M& Thanh